

posameznih malih epizodah, ki so napisane s prepričljivostjo, artistično perfekcijo in obrtno veččino (naj na tem mestu omenimo samo prizore v bordelu pa Lebanov ples s huligani, dve pasaži, ki neizbrisno ostajata v spominu), samo za hip se lahko ustavimo tudi ob Hiengovem izbrusenem jeziku, ki se vselej učinkovito ujema s karakterološko podobo posameznih oseb. Vendar se zdi, ko da so vsa ta dejstva drugotnega pomena, kajti ne glede nanje je izid Hiengovega romana izjemen dogodek v slovenski književnosti, pri tem pa je delo zagotovo tudi dosežek, ki mu v letih po osvoboditvi najdemo zelo malo adekvatnih stvaritev. Gozd in pečina je pomembno pisateljsko pričevanje o času in ljudeh, pomemben avtorjev obračun z njimi, obenem pa tudi konec iskanja v Hiengovem pisateljskem razvoju, zaključena celota, ki iz nje v polni moči odseva avtorjeva literarna ustvarjalnost. Kam se bo Hiengovo iskanje orientiralo v prihodnje, je sicer težko predvidevati, vsekakor pa je pričujoči roman trdna osnova, ki je nanjo treba zidati že naprej.

Borut Trekman

MARIJA GORŠE: KROG. Pesniški prvenec Marije Goršetove* je snovno omejen na krog njenega ljubezenskega čustvovanja. Glavni problem ji je iskanje ljubezni, pot, po kateri hodi, pa ni kaj različna od tistih, ki jih že poznamo. Na njej se namreč zvrste osamljenost, hrepenenje, nepoštenost, čakanje, upanje, prevara, spoznanje, bolečina. Ta ugotovitev Goršetovi ne odreka njenega lastnega sveta in njene specifične interpretacije večnega problema, le shematično razvrščanje pesmi v konvencionalni okvir ji odvzema tiste prednosti, ki jih sicer ima njena poezija v odnosu do sočasne in pretekle naše ženske lirike.

Najbolj značilno za poezijo Marije Goršetove je očitno izpovedovanje v podobah, to se pa pri njej pravi, da največkrat sledi podobi sami in jo na zunaj kar najbolj uredi, ostalo, se pravi poglobitno, pa navadno pristavi samo kot sklep pesmi. Tako postavlja konkretnost njenega čustvenega sveta v območje splošnega in zato tudi tujega, čeprav bi se ob tako ozki tematiki morala nasloniti na sleherno nadrobnost lastne resničnosti. Večina podob se giblje v mejah znanega, nekatere pa so prijetna svežina, tako ob razglašeni ptici najdemo ovčko, dobro je izkoriščena svetloba travnika, uspelo je posegla v mitološko gradivo, kar velja za prvi del Penelope. Morda pa se ob njej najbolj očitno razodene vrednost podobe v obravnavani poeziji. Pesniška moč podobe ni odvisna samo od njene primarne razsežnosti, ampak tudi od njene ključne povezanosti s celoto pesemske gmote, od njenih asociativnih možnosti in ne nazadnje od njene morebitne simbolne funkcije. Ker Goršetova oblikuje zvečine na primarni dimenziji podobe, se ji poezija le redko prebije skozi pisan obod v notranje plasti.

Problem podobe pa je v predstavljeni poeziji še mnogo širši, zadeva namreč ves kompleks pesničine dejavnosti. Pesniška izpoved Marije Goršetove je v bistvu bolj pripoved, posebno še ker gre za zaporedno organizirano popisovanje. Opisni podobi je v teh pesmih dan nadrejen položaj, kar opazimo tudi pri obliki pesmi. Oblika kot pesniška prvina je postavljena v drugi plan in ni okvir pri pisanju, kvečjemu usmerjanje. Goršetova teži v kratko obliko,

* Marija Gorše, Krog, Državna založba Slovenije 1966.

pod vplivom sodobne poezije v cikličnost. Krhkost zunanje forme je, v najbolj preprostem smislu, primerna za izražanje njene čustvene snovi. Težje pa je v njeni poeziji določiti tisto, kar naj bi ustvarjalo trdnost in težnostno središče. Avtorica rada poudarja besedo preprosto. In res lahko v Krogu najdemo preprosto predmetnost, drobne pojave in pojme iz uokvirjenega prostora. Vprašanje je le, kako da z njimi ne doseže take prepričljivosti, take odmevnosti, kot bi jo morala. Najbrž gre za bistveni razloček med preprostim in prvinskim. In če kaj pogrešamo v njeni poeziji, je v prvi vrsti prav elementarnost, ki pa enako kot izrazno zadene tudi njeno doživljajsko stran.

France Pibernik

FILIBERT BENEDETIČ, RAZPOKE. Pesnik Filibert Benedetič pripada tržaškemu književniškemu krogu. Z zbirko *Razpoke** se v splošnem smislu pridružuje pisateljema Pahorju in Rebuli ter dramatikumu Tavčarju. Tako je zdaj naš zamejski prostor dobil svojega pesniškega oblikovavca. Natis njegove knjige pa je enako spodbuden tudi za nas, saj nas prepričuje, da v tržaškem okolju še vedno rastejo sile, ki nam s svojo ustvarjalno prisotnostjo ohranjajo duhovno dediščino davnih rodov. Če pa je v tej ugotovitvi zajeta že tudi pesnikova obveza, potem mirno lahko zapišem, da Benedetič v svoji pesniški izpovedi z očitno zavzetostjo posega v temelje vprašanj našega današnjega zamejskega človeka, posameznika in celote.

Benedetičeve pesmi so v prvi vrsti izraz svojega časa in prostora. Pesnik se zaveda vseh bremen, ki mu jih nalagata nizek družbeni rod in narodnostna pripadnost, zakaj oba sta bila odločilna v njegovem razvoju, odločilna pri oblikovanju življenjskega nazora. Kdor bo temu dodal še dejanske okoliščine, bo lahko razumel, zakaj je osnovni glas Benedetičeve pesmi pogosto temen, rezek, razklan. Raste namreč iz družbenih nižin, človeške stiske in osamljenosti. Tako snov tega prostora so z družbenega in narodnostnega vidika obravnavali že njegovi predhodniki, toda dejstva in spoznanja sedanjega rodu more izpovedati le človek sedanjosti. To pa ne pomeni le, da je Benedetič oblikoval novi čas, ampak tudi, da ga je oblikoval s sodobnih gledišč. Širše obzorje in globlja prebujenost laže presojata položaj slehernega in mu prisojata resničnejše mesto, hkrati pa moreta upoštevati splošne zgodovinske premike, ki odmerjajo nove zorne kote. V tem pogledu moramo Benedetiču priznati mnoge nove ugotovitve.

Te stvari pa ne veljajo samo zanj, ampak za vse, saj poje tudi v imenu dežele, katere del je. Takrat je njegov glas največkrat prepojen s svetlo, a grenko nepopustljivostjo, ki mu pomaga odbržati notranje ravnotežje sredi dane resničnosti. Vsak pojav dobi v njegovi pesniški govorici jasno premerjeno oznako, to ustvarja v zbirki umirjenost, razen seveda, kadar neposredno nagovarja Kras, Brda in Benečijo in mu glas pljuskne v vznesenost. V njej sta namreč izražena neodtujljiva bolečina in globoko spoznanje o naši sedanjí bitnosti, kakor je to, recimo, v pesmi *Razpoke*: *Ne bo dovolj, dokler Slovenec / še žioim s tesnobo smrti, / ki bo zadal mi jo brat, / dokler Slovenec jokam svojo deželo, / kjer valovi brezizranost. / Ne bo dovolj, dokler z našega neba, / boleče prepleteneža z usodo starih izročil / zamrle sanje dan za dnem / — snežinke,*

* Filibert Benedetič, *Razpoke*, Tržaški tisk 1966.